

TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING AHAMIYATI.

Amirova Nazokat Uroq qizi

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi.

Email: amirovanazokat49@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda ta'lim tizimida psixologik xizmatning o'ri, ahamiyati, ta'lim tizimiga psixologik yondashuv, bugungi ta'lim tizimidagi psixologik muommolar va yechimlar, psixologik xizmatning vujudga kelishi haqida fikr bildirilgan.

Kalit so'zlar: Psixologik xizmat, psixologik mexanizm, psixologik xizmatning vujudga kelish tarixi, nazariya, amaliyot, psixologik muommo va yechimlar.

Buguni kunda ta'lim tarbiya jarayonida, ta'lim tizimining samarali faoliyatida psixologik xizmatning o'z o'ri va ahamiyati sezilarli darajada o'sib bormoqda. Har bir maskan, muassasa, tashkilotda, insoning ruhiyatini o'rganish uni naqqoshlash amaliyotchi psixologning vazifasidir. Bugungi kunda ta'lim tizimining rivojlanishi va takomillashi natijasida insonlarga, o'quvchilarga, ularning ruhiyatiga qaratilgan ta'lim-tarbiyani chuqurlashtirish bugungi ta'limimizning bosh maqsadidir. Ma'lumki, zamonaviy psixologik xizmat asoslari fanining bosh maqsadi ta'lim - tarbiya muhitidagi o'quvchilar, talabalarning individual imkoniyatlarini o'rganish hamda o'quv faoliyatining intellektual, emotsional, kognitiv, motivatsion sohadagi jihatlarini ilmiy jihatdan tekshirishdan iborat.

Psixologik xizmatning respublikamizdagi holati. Psixologik xizmat-ijtimoiy psixologik muammo sifatida talqin qilinarkan, barcha rivojlangan mamlakatlardagi kabi, O'zbekistonda ham mazkur psixologik xizmat muammosining qay tariqa va qanday ilmiy-tashkiliy asoslarda bartaraf etilayotganligini o'rganish, tahlil qilish va talqin qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, Respublikada psixologik xizmatga oid olib borilayotgan nazariy-ilmiy va amaliy-uslubiy tadqiqotlar ko'lamiga ma'lum tartibda baho bermay turib, O'zbekistonda psixologik xizmatni yanada takomillashtirish va rivojlantirish masalasi haqida fikr mulohaza yuritib bo'lmaydi. O'zbekistonda psixologik xizmat tarkib topishining dastlabki ildizlari va intihosi asrimizning 30-yillaridagi pedologiya fani va pedologik xizmat faoliyatlariga borib taqaladi. Mazkur yillarda ta'lim jarayonini tashkil etish va rivojlantirish o'quvchi va o'qituvchi faoliyati bilan bog'liq psixologik omillarga asoslangan va bu talaygina yaxshi natijalar ham bergan. Biroq, afsuski, o'sha davrda sobiq ittifoq mafkurasi va xalq ta'limi o'rtasida paydo bolgan ayrim ob'ektiv va sub'ektiv ziddiyatlar oqimi umumta'lim maktablari uchun muhim ahamiyat kasb etgan pedologik xizmat ildiziga bolta urdi

va uni rasmiy tarzda yo'qqa chiqardi. Natijada, pedagogik psixologiya yo'li bilan bajariladigan barcha ishlar maktabda faqat pedagogik yondashuvlar asosidagina amalga oshirildi. Shunday bolsada, O'zbekistondagi umumta'lim tizimi bilan bog'liq izlanishlar va tadqiqotlar to'xtab qolgani yo'q. Ayniqsa, P. I. Ivanov, V. E. Chudnovskiy, M.G. Davletshin, M. Vohidovlar tomonidan ishlab chiqilgan qator ilmiy va metodik tavsiyalar maktabda psixologik xizmat tatbiqini yaratish uchun ma'lum darajada asos bo'lib keldi. Shu o'rinda shuni aytib o'tish joizki, psixologik xizmatda yordam ko'rsatiladigan psixologik maslahatning o'zi nima? Psixologik maslahat deb bunga muhtoj bo'lganlarga maslahat va tavsiyalar sifatida mutaxassis psixolog tomonidan bevosita ko'rsatiladigan psixologik yordam ko'rsatish bilan bog'liq bo'lgan amaliy psixologiyaning alohida sohasiga aytiladi. Ular psixolog tomonidan mijoz hayotida duch kelgan muammoni dastlab o'rganib chiqish va shaxsiy suhbat asosida beriladi. Ko'pincha psixologik maslahat oldindan belgilangan soatda, buning uchun maxsus jihozlangan xonada, odatda begona odamlardan xoli va yakkama-yakka, yuzma-yuz o'tkaziladi.

Psixologik maslahat bir necha o'n minutdan yarim soatgacha, ikki va undan ortiq soat davom etadigan psixologning mijoz bilan shaxsiy suhbat shaklida o'tkaziladi. Mana shu suhbat davomida mijoz o'z muammolari, o'zi to'g'risida gapirib beradi. Psixolog o'z navbatida muammoning mohiyatini tushunib yetish, bu muammoni o'zi uchun ham mijoz uchun ham oydinlashtirishga harakat qilib diqqat bilan tinglaydi, maslahatlar davomida mijozning shaxsini baholanadi, uning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olib mijozga uning muammosini qanday qilib amaliy xal etish bo'yicha ilmiy, asosli tavsiyalar beriladi. Psixolog - maslahatchi tomonidan mijozga beriladigan maslahat va takliflar ko'p xollarda ulardan mustaqil foydalanib, mijoz psixolog-maslahatchi tomonidan yordamsiz o'z muammosini o'zi to'la xal eta olishiga qaratilgan bo'ladi.

Psixologik maslahat - bu deyarli barcha imkoniyat va psixik sog'lom odam uning hayotida yuzaga keladigan barcha psixologik muammolarni xal eta olishiga, ishonchiga asoslangan odamlarga amaliy psixologik yordam ko'rsatish yuzaga kelgan amaliyotdir.

Psixologik maslahat berish - insonlarga hayoti davomida duch keladigan muammolarga yechimlar berish, tavsiyalar berishda mijozga amaliy yordam ko'rsatishdir. Ta'lim tizimida ham psixologik xizmatning o'z o'rnini bor. Bu jarayonda psixologlar faoliyat yuritib kelmoqda. Maktabgacha, maktab, oliy ta'lim tizimida ham psixolog shtatlar mavjud bo'lib, o'quvchilar va talabalarga amaliy yordam ko'rsatish, o'quvchilar va talabalarning ruhiy holatini aniqlab, ularga psixologik yordam ko'rsatish amaliy tadbirlari amalga oshirilmoqda.

Xulosa o'rnida shuni aytib o'tish joizki, xalqning ma'naviyatini, ruxiyatini yuksaltirish uchun biz birinchi navbatda ta'lim tizimining dastlabki o'choqlaridan boshlab psixologik xizmatni yo'lga qo'yish chora - tadbirlari ko'rib chiqilishi kerak va bunga amaliy yordam ko'rsatish ishlari amalga oshirilishi kerak, ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlash, oliy ta'lim tizimida psixologiya sohasida kvotalar sonini oshirish, bugungi kunda raqobotbardosh kadrlarni tayyorlash ta'lim tizimidagi asosiy maqsadlardan biri desak yangilashmaymiz. Har bir ta'lim tizimidan boshlab, psixolog xizmat ish o'rinlarini kengaytirish, bu sohaga amaliy yordam ko'rsatish respublikamizda psixologik xizmatning o'sish ko'rsatkichlarini samarali hal etish vazifalari, bugunda ta'lim tizimining yetakchi vazifalaridan desak yangilashmaymiz. Psixolog, amaliyotchi psixolog – inson ruhiyatining bunyodkori, naqqoshidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raxmanov.A Jumanazarov. Yo. Akbarov.S “YOSH DAVRLARI PSIXOLOGIYASI” Muammoli maruzalar matni Namangan 2009
2. Zufarova M.E.UMUMIY PSIXOLOGIYA O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti TOSHKENT 2010
3. Pedagogika G'G'A.Q.Munavvarovning tahriri ostida. – Toshkent, O'qituvchi, 1996.
5. Tursunov I., Nishonaliyev U. Pedagogika kursi. –T.: O'qituvchi, 1999.
6. G'oziyev E. Psixologiya (Yosh davrlari psixologiyasi). _T.: O'qituvchi, 1994.
7. Nishanova.Z.T. “PSIXOLOGIK XIZMAT”, –T.:2007. 8. Safaev N.S., Mirashirova N.A., Odilova N.G. “Umumiy psixologiya nazariyasi va amaliyoti”, –T.:2013.